

ASOSYOLOJİ DERGİ

Güvenli Alan Politika Belgesi

2025

Bu belge, İstanbul Vegan Forum organizasyonunun Etik Çalışma Grubu tarafından hazırlanan politika belgesi referans alınarak oluşturulmuştur. Ayrıca Vegan Kolektif Festivali'nin Güvenli Alan politikasından çokça yardım, kopyalama gibi alıntılar yapmış ve direkt metni Asosyoloji için uyarlamaya çalışmıştır.

Asosyoloji Dergi Ekibi dışında gerçekleşen cinsel şiddet/baskılama/ayrımcılık vakalarıyla ilgili bir süreç yürütme imkânımız bulunmuyor. Cinsel şiddet vakalarıyla ilgili süreçlerin yürütülmesi, kadın ve LGBTİ+ hakları alanında çalışan ve/veya cinsel şiddet alanında uzmanlaşmış sivil toplum çalışanları/aktivistleri tarafından yapılmaktadır. Bu belge Asosyoloji Dergi yayın süresince gerçekleşmesi olası ihlaller içindir ve önlem amaçlı hazırlanmıştır. Bu belge, Asosyoloji Dergi'sinin şiddet ve ayrımcılıkla mücadele konusunda izlediği yaklaşımı ve politikayı ortaya koyar. Yaşamın her alanında ayrımcılık ve ötekileştirmeye mücadele etmeyi amaç edinmiş bir dergi olma sorumluluğuyla bu metine ihtiyaç duyulmuş ve güvenli alan politikaları içerisinde bir özneleşme deneyimini oluşturmayı çabalamaktadır.

Amaç ve Kapsam

Belirli gönüllük motivasyonlarıyla çıktığımızda bu yolda her ne kadar bir özneleşme deneyimi yaşayarak ortak bir tebaa haline gelmeyi önemsesek de iletişim yolları içerisinde bazen sıkışmalar, kopukluklar olabileceğini ve birilerimizin bu durumdan hiç istemeyeceğimiz şekilde etkilendiği biliyoruz. Toplumsal meselleri eşit şartlar altında tartışmaya gönüllü olarak zaman ayıran ve emek veren bir kişi bu tartışmadan kendi yol açtığı bir durum olmamasına rağmen dışlandığında, dışlamayı gerçekleştiren ve buna ses çıkarmayan taraflar, aynı amaç etrafında bir araya geldiğimiz kişilerden birini incitmiş oluyor. Ötesinde, bir ayrımcılığı gerçekleştirmek ve bu duruma ses çıkarmamak kabul gördüğünde, hepimiz birbirimizi aynı tehlikeyle karşı karşıya bırakmış oluyoruz. Bu durumdan kaçınmak için öncelikle nelere yol açabileceğimizi veya maruz kalabileceğimizi tanımamız, ardından da bu durumları önlemek ya da ortaya çıktığında hem maruz kalan tarafı koruyacak hem de alanı hepimiz için tekrar güvenli hâle getirecek onarıcı ve dönüştürücü bir yol haritasını takip etmemiz gerekiyor.

Bu belgenin amacı;

1. Asosyoloji Dergisi'nin ayrımcılık ve şiddete karşı politik tutumunu ortaya koymak,
2. Güvenli ve şiddetsiz bir tartışma ve üretme alanı sağlamak,
3. Yayın süresi boyunca gerçekleşebilecek ihlal ve ayrımcılıklara karşı koruyucu-önleyici mekanizmaların işlenmesini sağlayacak bir "Feminist Komisyon" oluşturmak; işlerliğini ve sürekliliğini sağlamak.
4. Asosyoloji yayın süresi boyunca ya da Asosyoloji Dergisi tarafından organize edilen diğer etkinlik ve eylemlerde gerçekleşebilecek olası ayrımcılık ve şiddet durumlarına dair izlenebilecek yönerge belgesi için bir referans oluşturmak,
5. Asosyoloji Dergi gönüllülerinin ayrımcılık ve şiddet karşısında yalnız olmadığını bilmesini sağlamak, güvenli ve destekleyici bir alan oluşturmak, birlikte güçlenmek için mekanizmalar geliştirmek.

Bu politika belgesinde yer alan ilke ve uygulamalar, Asosyoloji Dergi Ekibi bünyesinde bulunan herkesi kapsamaktadır.

İLKELER

Topluluğa yön göstermeyi hedefler. İlkeler, topluluğun üzerinde ortaklaştığı temel değerleri kapsar. Bu değerler sabit kurallar değil, üzerinde ortaklaşmış akışkan bir yön bulma aracıdır. Uygulamalar hem meşruluk kaynaklarını hem de sınır ve biçimlerini ilkelerden alır. Asosyoloji Dergisi gönüllüleri bu ilkeleri kendi arasında yatay kolektif bir biçimde tartışmış ve ilkelerde uzlaşmıştır.

- 1. Beyanın inceleme için esas alınması:** Toplumsal cinsiyet temelli şiddet başvurularında kişinin beyanı esas kabul edilir. Kanıt aranmaksızın beyana dayalı inceleme süreci hemen başlatılır. Cinsel şiddete sıfır tolerans gösterilir ve tavizsizlik ilkesi korunur.
- 2. Destekleyicilik:** Şikâyet veya bildirimde bulunulan kişinin ikincil bir şiddet yaşamasına, yılmasına ve motivasyon kaybetmesine yol açabilecek ve tarafların onurunu ve güven duygusunu zedeleyebilecek her türlü davranıştan kaçınmak ve bu tür davranışların ortaya çıkmasını önlemek hususlarında gereken dikkat ve özen gösterilir.
- 3. Gizlilik:** İhlal bildiriminde bulunan ve hakkında şikâyet olan kişilerin özel yaşamlarının gizliliğini koruyacak şekilde hareket edilir. Hayatta kalanın ve/veya ihbar edenin güvenliği gözetilir.
- 4. Tarafsızlık:** Tüm ihlal bildirimleri tarafsız olarak incelenmelidir. İhlal bildirimini değerlendirecek komisyon üyelerinin, ihlal bildiriminde bulunan veya ihlal iddiasına konu olan kişi ile tarafsızlığı zedeleyecek bir ilişkisi olmamalıdır. Komisyon, taraflar ve (gerekirse) tanıklar ile görüşmeli, ayrıca kişisel önyargılardan kaçınılmalıdır.

YAKLAŞIMLAR

- 1. Kuir-Feminist Yaklaşım:** Toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığa karşı, sadece kadın-erkek, zayıf-güçlü, ezen-ezilen ikililiklerinin ötesinde kutuplaştırma, dışlama ve “insandışılştırma” pratikleri ile de mücadele etmeyi önemser. Kendini ikili cinsiyet sisteminin karşısında konumlar ve kuir feminist bir yaklaşımı benimser. Toplumsal cinsiyet normları ile bu normların yarattığı önyargılarla, baskı ve şiddet ile mücadele eder. Feminist ve LGBTİ+ hareketin deneyimlerini kılavuz edinir.
- 2. Eşit ve Adil Yaklaşım:** Dergi ekibindekilerin etnik kökeni, göçmenlik durumu, yaşı, görünümü, zihinsel durumu, bedensel çeşitliliği, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimi gibi nedenlerle ayrımcılığa maruz bırakılması kabul edilemez. Aynı yaklaşım gereği, herkesin şiddet faili ve şiddete maruz bırakılan olabileceği göz önünde tutularak kişilere değil davranışlara odaklanılır.
- 3. Kapsayıcılık:** Hakları en çok ihlal edilen kişi/gruplar için etkili kapsayıcılık yaklaşımını benimser. Taraflar arasındaki olası güç ilişkilerini (etnisite, toplumsal cinsiyet, konum, statü ve benzeri) göz önünde bulundurur. Kapsayıcı bir politika üretirken, dayanışma, güçlen(dir)me, geri bildirim alma-verme ve kendini güncellemenin temel motivasyonlar olduğunu akılda tutar. Dergi ekibindeki herhangi birinin kapsamadığı durumlarda öz eleştiri yollarına gidilmeli ve gerekli geri bildirimler alınmalıdır.

4. **Masumiyet Karinesi:** Beyan edilen suç kanıtlanana kadar kişi masum kabul edilir.
5. **Onarıcı Adalet:** Kişilerin cezalandırılması ya da aklanması yerine, ihlallere neden olan eksikleri ve ihlalleri önlemek için kişilere düşen sorumlulukları ortaya koymaya çalışır. Böylece, ihlale maruz bırakılan kişinin iyileşmesine olanak veren ortamın yaratılmasını amaçlar. Cezalandırıcı değil, dönüştürücüdür. Olası bir süreç yürütme durumunda süreci yürütenler onarıcı adalet kapsamında süreç yürütmek ve sonlandırmak durumundadır.
6. **Onarıcı Eylem:** Onarıcı eylemde ihlale maruz bırakılan kişinin özerkliği öncelenir. Kişinin talepleri ve ihtiyaçları gözetilir ve dikkate alınır. Dergi ekibi, bildirimde bulunan kişinin kendisini ifade edebileceği güvenli alanı sağlamakla sorumludur. Kişinin sürece katılması ve onarım için taleplerinin tanımlanmasıyla onarıcı eylem oluşturulur. Süreç sonunda, ihlalin ispatlandığı durumlarda önlem olarak gerçekleştirilen uzaklaştırma gibi eylemler kalıcı veya süreli hâle getirilebilir.

Onarıcı Eylem Örnekleri

- Hakkında bildirimde bulunulananın özür dilemesi,
- Hakkında bildirimde bulunulananın öz eleştiri yapması,
- Dergi ekibinin kamusal özeleştiri ile hatayı, kusuru, eksikliği kabul etmesi,
- Dergi ekibinin ihlale olanak veren koşulları değiştirmesi,
- Dergi ekibinin ihlalleri önleyecek dönüştürücü iyileştirmeleri yapması,
- Ekip içi dayanışmanın desteklenmesi,
- Dergi ekibinin ihlalin tekrarlanmaması için önlemler alması,
- Hakkında bildirimde bulunulan kişinin ihlale yol açan davranışlarının belirli bir süreyle takip edilmesi.

ETİK DAVRANIM KODLARI VE UYGULAMALAR

İlkelere dayanır ve tanımlanmış uygulamalar içerir. Uygulamalar her ilkenin pratik hayata nasıl geçirileceğini tarif eder. Açık adımlar, örnekler ve süreçler içerir. Uygulamalar, birbirleriyle ve ilkelerle çelişmez.

Etik davranış kodlarına ilişkin dergi ekibi yaklaşım olarak üç düzeyli bir süreç ön görüyor. Bu düzeyler:

● **Topluluğun tamamı için koruma ve önleme:** Temel ilkeler ve etik kodları benimseme ve bu kodların eğitim ve farkındalık yaratıcı iletişim yoluyla aktarımı. (Sürekli ve en yaygın müdahale)

● **Sınır ihlali durumunda yaptırımlar uygulama:** Laf arasında uyarılmadan (sarı) topluluktan uzaklaştırmaya ve ifşaya (kırmızı) varan yelpazede yaptırımlar. (Orta yaygınlıkta müdahale) ○ *Ciddi bir zarar ya da tehdit içeren durumlarda dış kurumlara ve hukuki destek almaya yönlendirme (düşük yaygınlıkta müdahale) (beyaz)*

SORUMLULUKLAR

Yönerge kapsamında farklı sorumlulukları yerine getirmek üzere iki farklı grup tanımlanmıştır.

Feminist Komisyon

Bu politika belgesinin uygulanmasından, etik davranım kodlarına uyulmaması durumunda bildirim, inceleme ve yaptırım mekanizmalarıyla birlikte, Feminist Komisyonu'nu oluşturma ve tüm aşamaların işletilmesinin üst gözetiminden sorumludur. Asosyoloji Dergi katılımcılarının ihlal bildiriminde bulunma ve Feminist Komisyonu'na erişim yollarını sağlamak Feminist Komisyonu'nun yükümlülüklerindedir.

Uygulama 1-1.1: etkinliklerde katılımcıların açık olarak ulaşabildikleri bir güvenli alan politikası bulunur, bu Güvenli Alan Politikası (GAP) etkinlik duyurularında ve etkinlik esnasında katılımcılara duyurulur.

Uygulama 1-1.2: düzenleyiciler GAP'nin ayrımcılık ve şiddet karşıtı kapsayıcı ilkelerinin tüm katılımcılarca benimsenmesi için çevrimiçi ve yüz yüze etkinlik ve bilgilendirici içerikler düzenlerler.

Uygulama 1-1.3: düzenleyiciler ayrımcılık, şiddet karşıtlığı ve kapsayıcılık konularının dinamik doğasını anlar ve bu sebeple farklı yaşam hakları alanlarından aktivistlerle politikayı genişletmek ve güçlendirmek için GAP'ni gözden geçirir.

Dergi Ekibi katılımcıları:

Katılımcılar dergiye ve olası etkinliklere katılarak GAP'nin getirdiği sorumluluk ve sınırları kabul eder. Güvenli alanı sağlamak sadece Dergi ekibinin değil tüm katılımcıların sorumluluğudur. Katılımcının yükümlülüğü, gördüğü her ihlali komisyona bildirmek değildir. Bunun yerine her bir katılımcı sorumluluk üstlenerek tanık olduğu ihlallere sözlü uyarılarla müdahalede bulunmalı, eğer kişi ısrarlı bir şekilde davranışına devam ediyorsa bunu komisyona bildirmelidir. Yayın süresi boyunca kaldığı veya tanık olduğu fiziksel ve cinsel şiddet durumlarında, topluluğun güvenliğini de gözeterek doğrudan Feminist Komisyonu'na yazılı veya sözlü bildirimde bulunmalıdır.

Uygulama 2-1.1: Katılımcılar, etkinlik duyurularında belirtilen ya da erişilebilir bir bağlantı olarak eklenen GAP temel ilkelerini okumalı ve anlamalıdır.

Uygulama 2-1.2: Katılımcılar, diğer katılımcılara yönelik bu kişilerin ırkını, etnik kimliğini, cinsiyet kimliğini, cinsel yönelimini, yaşını, yurttaşlık ya da göçmenlik statüsünü ya da başka herhangi bir kimliğini ya da özelliğini hedef alacak, aşağılayacak ya da bu kişiyi bu özelliklerinden ötürü ötekileştirecek davranış ve söylemlerde -bu kişinin yüzüne karşı ya da bu kişinin ardından- bulunmayacaklarını; uygun olmayan davranışlarının uyarı ve yaptırımlarla karşılaşabileceğini kabul ederler.

Uygulama 2-1.3: Katılımcılar, etkinlik alanında gerek ciddi gerek lafın gelişi gerek mecazi gerekse mizahi olarak, ayrımcı ifadeler ya da nefret söylemi olarak değerlendirilebilecek şekilde ifadeler kullanamayacaklarını, bu konuda kendilerine gelen uyarı ve önerileri kendi niyetlerinden bağımsız olarak dikkate alacaklarını kabul ederler.

Uygulama 2-1.4: Katılımcılar, U2-1.2 ve U2-1.3.'te belirtilen uygulamaya aykırı şekilde davrandığını gözlemledikleri kişileri öncelikle uyarır, kişi davranışını ısrar ediyorsa 3. Bölüm'de ayrıntılandırılan ihbar mekanizmalarını kullanarak Feminist Komisyonu'na

bildirirler. Öte yandan uyarı ilkesi, katılımcının kendisini ciddi bir tehdit altında hissettiği durumlarda işlemez; bu durumda katılımcı doğrudan ihbar aşamasına geçebilmektedir.

Asosyoloji Dergi yayın süreci ve olası etkinliklerde sizi baskı ya da şiddete maruz bıraktığını düşündüğünüz bir durum varsa, ancak dergide müdahale için alınan inisiyatifi yetersiz bulursanız, asosyolojidergi@gmail.com adresinden bizlerle iletişime geçebilirsiniz.

TANIMLAR

Ayrımcılık ve şiddetin kişiler özelinde yaşanan bir sorun olarak görülmekten çıkıp politik alanda yer bulması için, ayrımcılık ve şiddet biçimlerinin tanımlanmış bilgiye dönüştürülmesi gerekir. Bu kısımda, maruz bırakabileceğimiz ya da bırakılabileceğimiz ayrımcılık ve şiddet biçimlerini tanıyor ve bu ayrımcılıklardan kaynaklanan davranış örneklerini inceliyoruz.

Sınır aşımı

Sınır aşımı, güvenli alan politikası ile belirlenmiş etik davranış kodlarının dışına çıkılan, etkinliği veya dergi katılımcıların biri, bir kısmı ya da tamamı için güvensiz hale getiren davranışları kapsar. Sınır aşımaları, katılımcılarda rahatsızlık yaratan minör durumlardan, katılımcıların fiziksel güvenliğini ve mental ya da fiziksel bütünlüklerini riske atabilecek majör durumları kapsayabilir.

İrkçilik / Milliyetçilik

İrkçilik, insanların birtakım biyolojik özelliklerine göre “ırk” çatısı altında değerlendirilerek farklı muameleye maruz bırakılmasıdır. Deri renklerine göre siyah, beyaz, sarı, kahverengi ve kızıl renkleriyle gruplamak ve bu gruplara kalıp yargı içeren özellikler atamak toplumda oldukça yaygınlaşmıştır.

“Siyah ırk bedensel işlerde daha iyidir”, “beyaz ırk zihinsel anlamda üstün ırktır”, “sarı ırk kısa boylu ve çok disiplinlidir”, “kahverengi ırk çok çocuk yapar”, “Kızılderililer kafa derisi yüzer” gibi yargılar bunlara örnektir. İrklarla özdeşleştirilen kalıp yargılar, insanları görünümüleri üzerinden yalnızlaştırmaya, baskılamaya ve dışlamaya yol açar. Renk temelli ırkçılığın yoğun biçimde yaşandığı ABD ve Avrupa’dan farklı olarak, Türkiye’de ırkçılık kendisini sıklıkla yalnızlaştırma ve mikroagresyon (aşağıda açıklanmıştır) olarak gösterir. Toplu taşımada kendi ırkından olmayan birini görünce yanını boş bırakarak etrafına görünmez bir duvar örmek gibi. ABD ve Almanya gibi ülkelerde ırkçılığın yol açtığı ayrımcılık ve şiddet ortamı, Türkiye’de milliyetçilik zemininde inşa edilmiştir.

Milliyetçilik, tek bir etnik topluluğu merkeze alarak diğerlerini “azınlık” ilân etmektir. Etnik topluluklar arası hiyerarşi belirten bu söylemde, azınlık olarak görülen topluluklardan kendi kültürlerini ikinci plana atarak merkez topluluğun kültürüyle uyumlanmaları beklenir. Çoğulculuk ve eşitlik temelli bir arada yaşam fikrinden uzaklaşarak, azınlık olarak görülen toplulukların üyeleri kültürel arka planları üzerinden itibarsızlaştırılır; ötesinde, merkez topluluğa tehdit olarak damgalanır. “Kürtler de Türk, çünkü Türkiye’de yaşayan herkes Türk” gibi, “affedersiniz Ermeni” gibi, “Araplar pis millettir” “Türkler zekidir” “Kürtlerin dili çok kaba” “Lazlar geç anlar” “buranın insanı yobazdır” gibi cümleler kolayca sarf edilir; etnik topluluklara kalıp yargılar atama, bu kalıp yargılar üzerinden onlarla alay etme, etnik toplulukların isimlerini küfür olarak kullanma gibi davranışlar geliştirilir.

Vatandaşlık / Göçmen dışlayıcılık

Vatandaşlık (Citizenism), bir ülkenin resmî yurttaşı olmayı ve tanınmış olan yurttaşlık haklarını, yine o ülkede yaşayan ama aynı haklara sahip olmayan kişilerden daha önemli ve öncelikli davranılma sebebi olarak görmektir. Çeşitli coğrafyalara farklı biçimlerde yansıyan ve bazılarını insan yaşamına uygunsuz hâle getiren iklim değişikliği, birbiriyle çatışan askeri ve ekonomik gücü yüksek ülkelerin bu çatışmaları başka ülkeler üzerinden gerçekleştirdiği vekâlet savaşları, iç ve global ekonomi dalgalanmalarında bazı ülkelerin ayakta kalamaması gibi sebeplerle kaçınılmaz hâle gelen göçler, Türkiye de dâhil olmak üzere birçok ülkede göçmen sayısını gittikçe artırıyor. Türkiye’de yönetimlerin göç alımında destek olacak entegrasyon politikaları geliştirmekte geride kalmasının da etkisiyle, vatandaşlık ve buna bağlı olarak göçmen dışlayıcılık daha da görünür hâle geldi. Vatandaşlık fikrinden türeyen, “işlerimizi elimizden alıyorlar”, “bedava sağlık hizmeti kullanıyorlar”, “üniversitelere sınavsız giriyorlar”, “gelmeleri yetmemiş gibi bir de çocuk yapıyorlar”, “ülkeleri için savaşmak yerine gelip başkasının ülkesine yerleşiyorlar” gibi düşünceler, göçmenlerin başka bir ülkenin koşullarına uyum sağlamaya çalışma güçlüklerine bir de göçmen dışlayıcılığın yarattığı baskı ve şiddet ortamını ekliyor. Bu dışlayıcılık ırkçılık ve milliyetçilikle de yakın ilişki içinde. Türkiye’de çeşitli kültürlerden yurttaşlar, Arap coğrafyasından gelen göçmenlerle Rusya ve Ukrayna’dan gelen göçmenlere farklı muamele edebiliyor. Örneğin, daha muhafazakâr yurttaşlar, “Rusya’dan Ukrayna’dan gelip ahlâkımızı bozuyorlar” benzeri cümleler sarf edebilirken, daha seküler yurttaşlar Suriyeli göçmenler için, “plajlarımızı basıp elbiseleriyle denize giriyorlar” gibi yorumlar yapabiliyor. Hayvanlara yönelik şiddete karşı ses çıkarmak ülkedeki yurttaşlık durumunun ötesinde bir sorumluluk ve istek olduğundan, Asosyoloji Dergisi’ne yurttaşlık statüsü olan ve olmayan birçok katılımcı gelebilir. Kalıp yargılara dayalı olası bir göçmen dışlayıcılık da ulus-devlet sisteminin iyice yerleşik hâle getirdiği vatandaşlığın konuşma ve davranışlara genel etkisi de konu hakkında dikkat edilmesi gerekenler arasında.

Cinsiyetçilik

(Bu başlık altındaki tanımlar İnsan Hakları Derneği’nin *Cinsiyetçi, Baskıcı Davranışların ve Mobbingin Önlenmesine Dair Politika Belgesi* metninden alıntılanmış ve Asosyoloji Dergi kapsamına uygun olarak düzenlenmiştir.)

Erkek egemen toplum zemininde filizlenen, erkek yanlı (erkekleri yücelten), kadınları ikinci plana yerleştiren, bir cinsiyetin diğerinden üstün olduğunu savunan görüş, bilinçli / bilinçsiz tutumlar, yaşam biçimi, düşünce ve ideolojidir. Davranışa, kullanılan dile, esprilere, şakalara ve yaklaşımlara yansır. Cinsiyetçi dil, cinsiyetçi pratiği de besleyen ve ondan beslenen bir unsurdur. Cinsiyetçilik, ayrımcılığa uğrayan grupla, kadın+larla ilgili yanlış inançlara veya genellemelere dayanır. Kadınların ve erkeklerin “doğası” ve toplumda oynamaları gereken roller hakkındaki inançlarla bağlantılıdır. Öyle ki en belirgin özellik olmadığında bile birisinin cinsiyeti ön plana çıkarılır. Örneğin, cinsiyetle ilgisi çok az olduğu, hatta hiç olmadığı halde iki meslektaştan biri kadın biri erkekse, erkek sadece mesleki kimliğiyle tanımlanırken, kadınların mesleki kimliğiyle birlikte toplumsal cinsiyetleri de vurgulanır: kadın avukat, kadın şoför, kadın doktor gibi. Cinsiyetçilik, kadınları ikinci planda tutmak temeline dayanır ve bunu çok uzun bir tarihe yayılmış çok farklı baskı araçları ve ideolojik araçlarla yapar. Bunlar kadınları aşağılamak, yetersiz hissettirmek, kendisini gerçekleştirmesini engellemek, özgürlüklerini kısıtlamak gibi bilinçli olarak kurumlar ya da (erkek) bireyler tarafından yapılan uygulamalar olabileceği gibi, bilinçsizce işleyen düşünceler, yargılar, normlar ve ideolojiler bütünü olarak da vücut bulabilir.

Kadın+

Kadın+ yeterince temsil edilmeyen tüm cinsiyetleri, kadınları ve LGBTTQIAAP'ı (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, transseksüel, queer, sorgulayan, interseks, aseksüel, müttefik panseksüel, panseksüel) ve daha fazlasını içermeyi amaçlamaktadır. Kadın+, “kadın veya” anlamına gelmez. Daha fazla kimliğin/tanımlamanın kapsayıcı olması amaçlanmıştır ve kadınlar ile diğer gruplar arasında ille de bir fark olması gerekmez. Kendilerini kadın olarak da tanımlayan bireyleri içerir.

Mansplaining

İngilizcede man (erkek) ve explain (izah etme veya açıklık getirme) sözcüklerinin karışımı. Bir erkeğin bir kadın+ kişiye bir şeyi patronluk taslayarak açıklaması ve bunu kadın+ kişinin görüşlerini hiç dikkate almadığını gösterir şekilde genellikle cümlesini yarıda keserek yapması. Kadın+ kişinin sözünü, açıklama gerektirmeyen bir şeyi açıklamak için kesmesi. Bu eylemlerde, erkek bir konuda kadın+ dan daha fazla şey bildiğini var sayar. Ayrıca bu eylem/refleksler, bir kadın+ya tamamen temelsiz karşı çıkma özgüveni eşitsizliğin etkisiyle kalıplaşmış olan toplumsal cinsiyet rolleriyle bağlantılıdır ve toplumsal cinsiyet rollerimizden türeyen ‘kadın+ların bir şeyi anlamak için bir erkeğin açıklamasına muhtaç olduğu’ gibi varsayımlara dayanır. Mansplaining’e devamlı maruz kalmak kadın+ların özgüvenlerinde tahribat yaratmaktadır. Bu öğrenilmiş kalıp davranışların arkasındaki varsayımlar (örneğin, kadın+ların bilgi, fikir, eylem üretiminin öznesi olamayacağı) kadın+ları sessizliğe, kendinden şüphe etmeye ve kendi kendini sınırlandırmaya itebilmektedir. Mansplaining’e maruz kalan kadın+lar sessizleştiklerini, bıkkınlık yaşadıklarını ve kendilerini geri çektiklerini, uzmanlık alanlarında kendilerini kanıtlamalarının zorlaştırdığını ifade ediyorlar. Kadın+ların dikkate alınmaması, sözlerinin güvenilirliğinin ve inanılabilirliğinin düşük kabul edilmesi, güç dengesizliğinin önemli bir göstergesidir.

Maninterrupting

Man (erkek) ve interrupt (araya girmek, sözünü kesmek) sözcüklerinin karışımı. Bir kadın+ kişinin sözünün bir erkek tarafından gereksiz biçimde kesilmesi. Birçok alanda olduğu gibi hak örgütlerinde kadın+ların sözü sıklıkla kesilmektedir. Bu söz kesme eylemleri uzun vadede kadın+ların daha az söz almasına ve örgütlerde kadın+ perspektifinin sessizleşmesine yol açmaktadır.

Israrlı Takip

Fiziksel olarak ya da sanal yollarla takip etmek, özel alanına ve sınırlarına saldırarak kişinin güvenli alanını daraltmak, ‘hayır’ cevabını kabul etmeyerek tehdit ve korku uyandıracak şekilde ısrarlı ve sistematik şiddet uygulamak. Israrlı takip, İngilizce ’de stalking kavramından Türkçe’ye çevrilmiştir, musallat olma adıyla da kullanılmaktadır. Bir birey veya grup tarafından başka bir kişiye yönelik istenmeyen ve/veya tekrarlanan takip ve gözetleme eylemidir. Israrlı takip davranışları, taciz ve korkutmayla ilişkilidir ve kişinin şahsen takip edilmesini veya izlenmesini içerebilir. Örneğin; ısrarlı mesaj ve aramalarla rahatsız etmek, evinin/okulunun önünde beklemek, gittiği yerleri ve görüştüğü kişileri takibe almak, sık gittiği mekanları tespit edip buralarda karşısına çıkmak, eylemleriyle ilgili hesap sormak.12/5/2022 tarihinde Türk Ceza Kanunu'na yapılan eklemeye ısrarlı takip suç tanımına girdi. Bu suça maruz bırakıldığınızda suç duyurusunda bulunabilir, 6284 sayılı kanunda yer alan tedbirleri bundan bağımsız olarak ayrıca talep edebilirsiniz.

Heteronormatifiklik

Herkesin doğasında heteroseksüel (karşı-cinsel) olduğu, heteroseksüelliğin diğer cinsel yönelimlerden üstün, ideal bir yönelim olduğu varsayımdır. Heteroseksüellik insan cinselliğinin normu olarak tanımlandığında, ikili cinsiyet sistemi (yani “kadın” ve “erkek”

olmak üzere yalnızca iki ayrı ve karşı cinsiyetin var olduğu) ve cinsellik içeren ilişkilerin karşı cinsiyetler arasında gerçekleşmesinin en uygun biçim olduğu da iddia edilmiş olur. Cinsel yönelim, biyolojik cinsiyet, cinsiyet kimliği, toplumsal cinsiyet rollerinin birbiriyle uyumlu olması gerektiğini varsayan heteronormatiflik, heteroseksüellik dışındaki tüm yönelimleri (eşcinsellik, biseksüellik, panseksüellik, aseksüellik, demiseksüellik vs.) ve natrans kadın ve erkek dışındaki tüm cinsiyet kimliklerini (trans, nonbinary, akışkan, cinsiyetsiz vs.) dışlar. Heteroseksüelliğin toplumsal norm olarak kabul edildiği bu inanç ve pratikle, cinsel yönelime, ikili cinsiyete ve üremeye dayalı bir toplumsal hiyerarşi yaratılır ve sürdürülür. İktidarların kontrol altına almaya çalıştığı toplumsal dinamiklerden biri de üreme olduğundan, heteronormatif söylem birçok iktidar tarafından açık ya da örtük biçimde desteklenir. Örneğin “Bence veganlar çocuk yapmalı” cümlesi heteronormatif bir şiddet dilidir; Aseksüel, lezbiyen, gay, biseksüel, trans, transseksüel, queer, sorgulayan, interseks, müttefik, panseksüel varoluşları dışlayan bir zorbalık içerir. Ayrıca cinsiyet ve cinsel yönelimden bağımsız olarak antinatalist bir politik tutum geliştiren veganları da hedef alır. Heteronormatif söylem toplumda yerleşik tutulduğu sürece, söylemin desteklediği kimlik ve yönelimin dışında kalan herkes, fiziksel ve psikolojik şiddet görmeye ve her an şiddet görebilecek olmanın tedirginliğiyle yaşamaya mahkûm edilmiş olur.

Beden-işlevcilik ve Beden-biçimcilik

Bedenin çeşitli toplumsal normlar doğrultusunda değerlendirilmesi süreci, bu değerlendirmelere dayalı kurumsallaşmış ayrımcılık biçimleri ortaya çıkarır. Bu ayrımcılık biçimleri, bedenin görünümü ve işlevine yönelik olmalarıyla iki kategori altında incelenebilir.

Beden-işlevcilik, bireylerin toplumsal değerlerinin bedenlerinin veya zihinlerinin belli işlevleri yerine getirme kapasitesine göre belirlendiği normatif sistemi tanımlar. Bu sistemde görmek, yürümek, duymak, kavramak gibi işlevler “doğal”, “evrensel” ve “gereken” kabul edilir; bu işlevlerden sapma ise dışlanma, değersizleştirme ya da medikalize etme ile sonuçlanır.

Öte yandan **beden-biçimcilik**, bedenin şekline, estetik görünümüne ve dışsal özelliklerine yönelik normların üretildiği ve bu normlara uymayan bedenlerin çirkin, düzensiz ya da arzu edilmez olarak etiketlendiği bir ayrımcılık biçimini tanımlar. Her iki kavram da farklı alanlarda işlese de, ortak biçimde **toplumsal normlara uymayan bedenleri değersizleştirir** bir sistemin parçasıdır. Örneğin, beden-işlevcilik görmeyen ya da yürümeyen bireyleri “yetersiz” sayarken, beden-biçimcilik bu bireyleri aynı zamanda “estetik dışı” ya da “eksik” olarak da konumlandırabilir.

Bu iki sistem, özellikle toplumsal cinsiyet rejimleri ve sağlık politikalarıyla birleştiğinde, çok katmanlı bir dışlama mekanizması yaratır: “İdeal beden” hem işlevsel olmalı, hem de estetik normlara uygun görünmelidir. Böylece, normatif beden anlayışı hem neyin “yapılabilir” olduğunu, hem de neyin “güzel” olduğunu belirleyerek bedenin hem görünümünü hem de kapasitesini disipline eder. Vegan hareket içinde de beden-işlevcilik ve beden-biçimcilik kendini farklı biçimlerde gösterir. Beden-biçimcilik, veganlıkla ilişkilendirilen “fit”, “zayıf” ve “görsel olarak ideal” beden normlarının öne çıkarılmasıyla, belirli beden tiplerinin daha görünür ve kabul edilir kılınmasını sağlar; bu durum hareket içinde estetik normlara dayalı dışlamalara yol açabilir. Öte yandan beden-işlevcilik ise, veganlığın genellikle “daha enerjik”, “daha sağlıklı” ve “daha verimli” bir beden vaat etmesiyle ortaya çıkar; bu söylemler, bedenin işlevselliği üzerinden normlar oluşturur ve bazı bireylerin bu normlara uymadığı algısını güçlendirebilir. Bu nedenle etik temelli veganlık, hem beden-biçimcilik hem de beden-işlevcilik eksenlerindeki normatif baskılara karşı farkındalık geliştirerek, daha kapsayıcı ve adil bir hareket olarak şekillenebilir.

Fiziksel şiddet

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfının tanımına göre; bedensel güç veya üstünlük, bir şiddet aracı olarak kişiyi kontrol etmek, denetlemek, küçük düşürmek, aşağılamak veya cezalandırmak amacıyla kullanılıyorsa “fiziksel şiddet” söz konusudur. Bu şiddet biçimi, fiziksel üstünlük kurarak, bedene temas ederek ya da eşya kullanarak uygulanabilir. Yumruk atmak, tokat atmak, ısırma, boğma, tekmelemek, bıçakla yaralamak, kafasına sandalye fırlatmak fiziksel temas içeren şiddet biçimlerine örnektir. Bağırma, yumrukla tehdit etmek, korkutucu şekilde bakma, kapıyı tekmelemek, eşya kırma, sağlık sorunları olduğunda doktora gitmesine izin vermemek ise sindirmek amacıyla fiziksel üstünlük kullanılarak uygulanan şiddet biçimlerine örnektir.

Psikolojik şiddet

Duygusal güç veya ihtiyaçlar, kişiyi kontrol etmek, denetlemek, küçük düşürmek, aşağılamak, cezalandırmak amacıyla şiddet aracı olarak kullanılıyorsa “psikolojik şiddet” söz konusudur (Mor Çatı). Yaygın psikolojik şiddet biçimleri İnsan Hakları Derneğinin daha önce bahsedilen metninde şöyle kategorilendiriliyor:

İzolasyon: Yok sayma, görmezlikten gelme, dikkate almama, söz yöneltmeme, kişinin sorduğu bir soruyu başkasına dönerek ya da ortaya cevaplama.

Hakaret: Fiziksel ya da zihinsel özelliklerini, cinsel kimlik ve yönelimini, sosyoekonomik statüsünü, meslek, özel yaşam ve aktivizme dair konum ve tercihlerini hedef alan argo ya da küfür içeren sözler söyleme. Ortaya kaba, yüz kızartıcı laflar atma.

İğneleme: Belli aralıklarla kişinin canının nasıl acıyacağını bilerek yakıcı sözler söyleme. Şok etkisi yaratan bu sözleri doğrudan ya da dolaylı olarak yöneltme.

Aşağılama: Kişiyi işi ya da kişiliği üzerinden küçük görerek, kendisiyle eşit olmadığını ima edildiği sözler söyleme.

Sürekli Olumsuz Eleştirme: Hiç takdir ya da teşekkür etmeme. Sorumluluk eksiksiz yerine getirilse bile bir tarafına kulp takma.

Söylenti Yayma: Kişi hakkında doğru ya da yalan bilgileri hareket içine yayma, duyurma. Kişinin özel yaşamıyla ilgili bilgileri izinsiz üçüncü kişilere aktarma.

Kınama: Kişinin ayrımcılık ya da şiddet içermeyen, herhangi birine zarar vermeyen bir düşüncesinden, davranışından ya da tutumundan dolayı kınanması ve devamında yaftalanarak dışlanması.

Kendini Göstermeyi Engelleme: Sözü kesmek, yüksek sesle azarlamak şeklinde gerçekleşen davranışlar, sürekli eleştiri.

Sosyal İlişkilere Saldırı: Katılımcı etkinlik ortamında yokmuş gibi davranılması, iletişimin kesilmesi.

İtibara Saldırı: Asılsız söylenti, hoş olmayan imâlar.

Kişinin Sağlığına Doğrudan Saldırı: Etkinlik ortamında kişinin sağlık durumuna dair talep ettiği ya da bilinen özel ihtiyaçlarının görmezden gelinmesi.

Bunlara ek olarak iki psikolojik şiddet biçiminden daha bahsedebiliriz:

Mikroagresyon: Basit bir şaka ya da iyi niyetli bir yorum gibi görünse dahi, ırk, etnik köken, cinsiyet, etnik köken, cinsel yönelim, yaş, dini inanç ve engellilik gibi çeşitli kimlikleri hedef alan, çoğu zaman bilinçsiz davranışlar.

Uzlaşılmamış Örgütlenme ve Gizli Hiyerarşi: Topluluk içinde kararlaştırılmış bir görev dağılımı ve öncelik sırası olmaksızın, zamanla çeşitli grupların yakınlaşması sebebiyle, bazı kişilerin yorum, itiraz ve önerilerinin diğerlerinden daha fazla dikkate alınır hâle gelmesi. Asosyoloji elinden geldiği her birimiyle beraber yatay kolektif olmayı öncelik haline getirmeye çalışan bir dergi olmasından ötürü ekip içerisinde herkesin sözü ve eleştirisi GAP'ı koruyacak biçimlerde aktarılabilir ve aynı önem atfedilir. Bazı yaşamların daha korunabilir, yaşanabilir olduğuna dair çok güçlü eleştiriler vermiş bir dergi ekibi dergi içerisinde uzlaşılammış örgütlenme ve gizli hiyerarşiyle de mücadele eder ve elinden geldiğince yatay kolektif bir mekanizma gerçekleştirir.

Sağlamcılık

Sağlamcılık (ableism); engelsizlerin, engellilerden daha üstün, daha yetenekli, "daha ..." olduğuna dair önyargılı inancı ve ayrımcı ideolojiyi ifade eder. Sağlamcı bakış açısına sahip kişiler engelliliği hastalık, acizlik, bağımlılık ve muhtaçlık çerçevesinde görme eğiliminde olur. Engelliliğe geleneksel bir perspektiften bakan ve tıbbi/medikal bir yaklaşımı esas alan bu ideoloji, engellinin bedenini ve davranışlarını hedef alır, dışlar, ötele, küçümser. Sağlamcı bir kişi, "engelliliği doğal bir durum olarak görür ve kaderci bir bakış açısına teslim eder". Ona göre engelli doğal bir nedenle engelli kalmıştır ve bu durumu kabullenerek yaşamalıdır. Bedensel sağlamlılığı esas alan bu bakış açısı Asosyoloji içerisinde her zaman güçlü ve sağlıklı, sağlam durmamız gerektiğine dair karşısında bulunduğumuz bir şeydir. Ekip içerisinde yeri geldiğinde kırılabilir, hassas bedenliliklerde bulunuruz.

Türcülük

Türcülük, insan türünün diğer hayvan türlerinden üstün olduğu varsayımına dayanan, insanmerkezci ve insan biçimci bir ayrımcılık biçimidir. Türcülük; hiyerarşilere dayanır ve insan dışı hayvanların yaşam haklarını görmezden gelirken, onların duygulanım kapasitelerini ve özgürlük haklarını hiçe sayar. Barınma, beslenme, üreme ve hareket etme gibi temel ihtiyaçlarını endüstriyel, kültürel ve bireysel gerekçelerle sistematik bir biçimde kısıtlamasını normalleştirir. Türcülük, tür farklılığını gerekçe göstererek, insan merkezci bir bakışla hayvanların sömürülmesini, öldürülmesini, nesneleştirilmesini ve şiddeti meşrulaştırır. Asosyoloji Dergi ekibi olarak, insan dışı hayvanlara yönelik şiddeti, metalaştırmayı, aşağılamayı ya da araçsallaştırmayı içeren söylem ve pratiklerin karşısındayız. Birlikte yaşamı mümkün kılan bir toplum tahayyülüyle hiyerarşik olmayan, karşılıklı özen ve sorumluluk ilişkilerine dayalı bir ortak yaşamı ve ihtimam politikalarını savunuyoruz.

Bu belge, yalnızca açık biçimde tanınan ayrımcılık biçimlerine değil, aynı zamanda görünmez kılınan — nöroçeşitlilik, beden normatiffliği, göçmenlik durumu, cinsel pratik, bakım emeği, dil farklılıkları gibi — öznellik alanlarında da kapsayıcı bir hassasiyet geliştirmeyi hedefler.”

Bu belge topluluktan gelen geri bildirimlerle düzenli olarak güncellenir